

Een woord dat indruk achter laat

Voorlezen is natuurlijk altijd gezellig en goed voor het taalgebruik van het kind. Maar willen we echt een speerpunt maken van het bevorderen van taal, dan zijn er een aantal mogelijkheden die we als extraatje kunnen inzetten om het woord meer lading mee te geven. Poppenspeelser Marjanne Peters vertelt hoe je vertellend en met een pop een woord helemaal áán kunt laten komen.

Als ik als volwassene een woord niet ken, dan zoek ik het op in het woordenboek of vraag aan iemand wat het betekent. Kleine kinderen leren de betekenis van een woord niet door uitleg, niet met hun verstand, maar door de ervaringen die samengaan met dat nieuwe woord.

Als wij de taalvaardigheid van het kind willen bevorderen, bijvoorbeeld omdat het een taalachterstand heeft of anderstalig is, zullen we tijdens het voorlezen of vertellen onze woorden meer lading moeten meegeven. Iedereen maakt er af en toe gebruik van, maar misschien is het toch wel leuk de mogelijkheden even op een rijtje zetten.

Vertellen

Door gevarieerd en goed *stemgebruik* komt er tijdens het voorlezen emotie in het verhaal. Als je bijvoorbeeld trager gaat lezen als een persoon moe wordt, wordt het woord “moe” onthouden samen met het gevoel dat erbij hoort. Je kunt *afwisseling* aanbrengen in toon, stemhoogte, volume en in tempo.

Als je het aandurft om niet voor te lezen maar te vertellen, hoef je geen boek vast te houden en ben je lossier van de tekst. Je kunt dan meer *non-verbale expressie* toevoegen: wisselende gezichtsuitdrukkingen en uitvergroete bewegingen (lichaamstaal). Een koning staat en praat heel anders dan een dienaar; je voelt dat hij belangrijk is.

Vaker *oogcontact* bij het vertellen maakt het ook gemakkelijker om de kinderen erbij te betrekken en vragen aan ze te stellen (interactief vertellen).

Leven gaan de woorden voor een peuter pas echt, als er iets op een plaatje te zien valt (prentenboeken, flanel-, klittenband- of magneetbord, vertelkastje).

Gebruik tijdens het vertellen *beeldende taal*: zo wit als sneeuw, zo groen als gras. Een verteller roept met woorden kleuren, geuren, geluiden, smaken en gevoelens op. Maar laat de zintuigen ook écht meedoen: laat de kinderen proeven, voelen, aaien, ruiken door het aanbieden van bij het verhaal passende attributen en figuren of knuffels.

Als de kinderen de bewegingen die bij het verhaal passen meedoen (trippelen als een muis, stampen als een olifant) of een bijpassend liedje zingen of spelletje doen wordt het tot een totale beleving met het hele lijf.

Poppenspel

Als er dan ook nog beweging (en spraak) komt in de figuren (dus poppenspel), worden oorzaak en gevolg veel duidelijker dan bij plaatjes uit een boek. Als de hoofdfiguur in het prentenboek te dicht bij een hete pan komt en op het volgende plaatje huilt, begrijpt het kind dit niet zonder uitleg; met poppenspel wordt dat meteen duidelijk.

Maar dit is niet het enige voordeel van poppenspel.

Omdat het kind de poppen als levend ervaart, is hij er erg bij betrokken en onthoudt woorden die een pop zegt, ook beter.

Uit onderzoek blijkt dat een verhaal wat voorgespeeld wordt met poppen veel vaker wordt nagespeeld, nagetekend of op andere manier verwerkt dan een “gewoon” voorgelezen verhaal.

Een wat ouder kind, dat zelf een pop mag bespelen, zal zich over het algemeen spontaner uiten omdat hij zich achter een pop een beetje kan verbergen.

Als een pop wordt ingezet bij bijvoorbeeld het kringgesprek, vertelt een kind ook veel meer dan tegen de volwassene; poppen verkleinen de afstand en zijn minder bedreigend.

Dat taal hiermee indirect bevorderd wordt, is denk ik duidelijk.

Zichtbaar

De bekendste methode van poppenspel is natuurlijk de poppenkast. Het spelen in een kast heeft als nadeel, zeker bij peuters, dat er nauwelijks direct contact met het publiek mogelijk is en gezichtsexpressie ontbreekt bij de pop. Voor jonge kinderen is dit eng.

Daarom speel ik zelf liever “zichtbaar”, bijvoorbeeld met behulp van een verteltafel of een decor waar ik half achter sta. Ik ben naast de bespeler en de stem van de poppen ook de verteller met mijn eigen stem en eigen expressie.

Natuurlijk is er tijdens de voorstelling altijd een “aai-moment” en er wordt veel gezongen bij de trekharmonica en op instrumentjes meegespeeld.

En er wordt altijd erg veel met elkaar gelachen!! Misschien laat dit laatste nog wel de meeste indruk achter.

Marjanne Peters

Poppentheater Peterselie

Dit artikel is eerder verschenen in Spectrum Kinderopvang, jaargang 2, nummer 2.